

متن پرسش

با سلام خدمت استاد عزیز: همانطوریکه مستحضرید در متون دینی احادیثی دال بر «اول ما خلق الله العقل»، «نور نبیک یا جابر» و ... وارد شده و عرفا آن را به عنوان اول ماصدر، حقیقت محمدیه (ص)، عقل اول و... لحاظ فرموده اند. همچنین از دو فیض اقدس و مقدس ذکر به میان آمده، آنچه ذهن اینجانب را به خود مشغول ساخته این است که بالاخره انسان کامل وجود منبسط یا فیض مقدس است؟ در حالیکه می دانیم فیض مقدس و وجود منبسط، فیض است و حکمی ندارد با سنگ سنگ و با دره دره است ... یا اینکه انسان کامل مظهری کامل و آئینه ایی تمام برای این وجود منبسط و فیض یگانه الهی است؟ آیا انسان در قوس نزول مظهر امر یگانه الهی و فیض منبسط و باطن آن فیض اقدس است که در قوس صعود با آن (عقل کل) متحد و بلکه بالاتر از آن گام می نهد؟ از طرفی برخی روایات اشاره دارد که عقل یک موجود ذی شعور (و یک ملک با ویژگی خاصی) می باشد ... این چگونه با تطبیق عرفا که انسان را صادر اول دانسته و در توجیهی بین حکمت و عرفان سعی در یکی دانستن این دو مقام دارند قابل توجیه است؟ حائز اهمیت است که بدانیم در تعبیر عرفا به صراحت آمده که انسان مظهر ذات و صفات و افعال خداست، مستحضر هستید که ذات و صفات ذاتی خداوند نامحدود بوده و بقول استاد فرزانه علامه جوادی آملی (حریم ممنوعه است) و ایشان تاکید می نمایند که مظهریت برای انسان و نیز سایر موجودات از محدوده ی فعل و اسمای فعلی خداوند سبحان آغاز می شود که این موضوع در ظاهر کلام عرفا لحاظ نشده است ... مطلب بعدی اینکه خلقت ارواح قبل از ابدان را چگونه تبیین می فرمائید و این با نظریه ملاصدرا براحتی قابل جمع نیست. آیا وقت آن نرسیده که بجای توجیه حقیقت با نظریه بزرگانی و اعظامی مانند ملاصدرا و یا عرفا بر اساس آموزه های عمیق ولایی و معرفتی به نقد این نظرات نیز پرداخت و صرفاً در بررسی این متون به عنوان شارح طی طریق ننموده بلکه نوع آوری، نقد صحیح و نظریه پردازی عالمانه و منصفانه نیز داشته باشیم، البته از تلاش و زحمات حضرتعالی که کم و بیش با آثار کلامی و مبنایی شما مانوس هستم کمال تشکر را دارم. استدعا دارم حوصله فرموده پاسخهای این حقیر و ارادتمند خویش را به تفکیک و حتی الامکان تفصیلی مرحمت فرمائید. با تشکر طول عمر با برکت و موفقیت روزافزون حضرتعالی را از خداوند سبحان و امام برحق ثامن الحجج (ع) که از مجاورین آن سرور هستم، مسئلت می نمایم.

ومن الله التوفیق سید رضا نوعی (حکیم)

باسمه تعالی: سلام علیکم: ۱- فیض مقدس از آن جهت که مظهر تامّ اسماء و صفات الهی است، با انسان کامل منطبق است که محلّ «عَلَمِ آدَمِ الْأَسْمَاءِ كُلِّهَا» است. و انسان کامل از آن جهت که خلیفه الله است در مقام فیض منبسط نیز می‌باشد به همان معنایی که در کنار هر مخلوقی حاضر است و هر مخلوقی در ذات خود رسول الله را می‌شناسد ۲- صادره‌ی اول از جهتی فیض مقدس است که به جهت قرب مطلق، همه‌ی کمالات حضرت حق را به‌جز واجب‌الوجود بودن داراست و بدین معنا می‌توان در اصطلاح فلسفی «عقل کلّ» گفت. و از آن جهت که فیض مقدس در مقام واسطه‌ی فیض الهی است و به عنوان انسان کامل دارای قوا می‌باشد، می‌توانیم فرشته‌ای را مظهر آن عقل کلّ نامید و مطابق حدیث «حقیقت نوری اهل‌البیت» فرشتگان به نور امامان معصوم «علیهم‌السلام» تهلیل و تقدیس خداوند می‌کنند و در عالم، نقش آفرینی می‌نمایند ۳- این‌که گفته می‌شود انسان کامل مظهر ذات و صفات الهی است، نظر به توحید ذاتی دارند که هر وجودی را مظهر وجود حق می‌دانند همچنان‌که در توحید صفاتی، هر صفاتی را مظهر صفات الهی می‌دانند ۴- حوزه‌ی فلسفه‌ی صدرایی در آن حدّ نیست که موضوع خلقت ارواح قبل از ابدان را به میان آورد ولی معارفی را مطرح می‌کند که شما می‌توانید آن روایات را تصدیق کنید و یا حدّ اقل بعید ندانید. زیرا خلقت ارواح قبل از ابدان در عین ثابت‌ی مخلوقات مطرح است و حرکت جوهری ملاصدرا در بحث «النفس جسمانیة الحدوث...» می‌تواند روشن کند تجلیات فیض الهی برای تبدیل قوه به فعل در مرحله‌ای، تجلی آن روح است که قبل از بدن خلق شده ۵- با نظر به معارف صدرایی و عرفان محی‌الدین، انسان بهتر متوجه‌ی حقایق علوم اولیاء معصوم می‌شود و زبان تبیین آن علوم نیز بهتر فراهم می‌گردد مثل کاری که حضرت امام خمینی «رضوان‌الله‌تعالی‌علیه» در کتاب «مصباح‌الهدایه» انجام داده‌اند. موفق باشید